Zakonsko uređenje invalidskog osiguranja

MILKA VRANEŠ

Zakon o PIO Crne Gore i reforme

Zakon o PIO koji je sada u primjeni stupio je na snagu 01. Januara 2004.godine.

Njime se, sa jedne strane, reformiše postojeći sistem penzijskog i invalidskog osiguranja, a s druge strane, uspostavlja pravni okvir za cjelovitu reformu ovog sistema.

Prema Zakonu o PIO, prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja su:

- pravo na starosnu penziju,
- pravo na invalidsku penziju,
- pravo na porodičnu penziju,
- pravo na naknadu pogrebnih troškova i
- pravo na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje

Obzirom na tematiku koja je predmet našeg interesovanja, osvnuću se na reformu i regulativu koja se odnosi na ostvarivanje prava po osnovu invalidnosti.

Zakon o PIO Crne Gore i reforme

Reformom penzijskog sistema iz 2004. godine su eliminisana prava po osnovu preostale radne sposobnosti, pravo na prekvalifikaciju i dokvalifikaciju, opasnost od nastanka invalidnosti, dodatak za pomoć i njegu, dok su pooštreni uslovi za sticanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje.

Prava po osnovu invalidnosti u smislu Zakona o PIO su pravo na invalidsku penziju, pravo porodičnu penziju po osnovu nesposobnosti za rad i nesposobnosti za samostalan život i rad i pravo na novčanu naknadu po osnovu tjelesnog oštećenja.

Ove činjenice utvrđuje Prvostepena invalidska komisija .

Pravo na invalidsku penziju

Postupak za ostvarivanje prava na invalidsku penziju pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno poslodavca kod kojeg je osiguranik zaposlen, kao i na predlog zdravstvene organizacije koja je osiguraniku pružala zdravstvenu zaštitu. Uz zahtjev, odnosno predlog obavezno se podnosi medicinska dokumentacija propisana Pravilnikom o obimu i sadržini medicinske dokumentacije potrebne u postupku za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Zahtjev, odnosno predlog za ostvarivanje prava na invalidsku penziju podnosi se područnoj jedinici Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore na čijem području je osiguranik bio posljednji put osiguran.

Pravo na invalidsku penziju

Pravo na punu invalidsku penziju ostvaruje se, kada nastupi potpuni i djelimični gubitak radne sposobnosti od 75%, a od uzroka invalidnosti zavise uslovi u pogledu godina života i penzijskog staža za sticanje tog prava. Gubitak radne sposobnosti se ne cijeni samo u odnosu na svoj posao, nego u odnosu na opštu radnu sposobnost, što podrazumijeva nesposobnost za obavljanje bilo kog posla.

Postupak za ostvarivanje prava na invalidsku penziju pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno poslodavca kod kojeg je osiguranik zaposlen, kao i na predlog zdravstvene organizacije koja je osiguraniku pružala zdravstvenu zaštitu. Uz zahtjev, odnosno predlog obavezno se podnosi medicinska dokumentacija propisana Pravilnikom o obimu i sadržini medicinske dokumentacije potrebne u postupku za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Pravo na invalidsku penziju

Zahtjev, odnosno predlog za ostvarivanje prava na invalidsku penziju podnosi se područnoj jedinici Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore na čijem području je osiguranik bio posljednji put osiguran.

Pravo na punu invalidsku penziju ostvaruje se, kada nastupi potpuni i djelimični gubitak radne sposobnosti od 75%, a od uzroka invalidnosti zavise uslovi u pogledu godina života i penzijskog staža za sticanje tog prava. Gubitak radne sposobnosti se ne cijeni samo u odnosu na svoj posao, nego u odnosu na opštu radnu sposobnost, što podrazumijeva nesposobnost za obavljanje bilo kog posla.

Pravo na invalidsku penziju

Ako je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću, pravo na invalidsku penziju se stiče bez obzira na dužinu penzijskog staža osiguranika.

Ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću, pravo na invalidsku penziju stiče se pod uslovom da je gubitak radne sposobnosti nastao do sticanja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju po osnovnim i prelaznim odredbam i da ima penzijski staž koji mu pokriva jednu trećinu radnog vijeka.

Pravo na invalidsku penziju

Za osiguranike kod kojih je invalidnost, prouzrokovana bolešću ili povredom van rada, nastupila prije navršenja 30 godina života, Zakonom su propisani posebni, u principu povoljniji uslovi za sticanje prava na invalidsku penziju, od uslova koji važe za ostale osiguranike:

- kad je invalidnost nastala do navršenih 20 godina života –pravo na invalidsku penziju se stiče bez obzira na dužinu staža osiguranja;
- kad je invalidnost nastala od 20. godine do navršenih 30 godina života
- pravo na invalidsku penziju se stiče ako do nastanka invalidnosti osiguranik ima ukupno najmanje godinu dana staža osiguranja, ako je to za njega povoljnije od opštih uslova propisanih za sticanje prava na invalidsku penziju .

Radni vijek

Radni vijek je broj punih godina u periodu od dana kad je osiguranik navršio 20 godina života, odnosno 23 godine života, ako je redovnim školovanjem stekao višu stručnu spremu, odnosno 26 godina života, ako je redovnim školovanjem stekao visoku stručnu spremu, do dana nastanka invalidnosti.

Osiguraniku koji je poslije navršenih 20 godina života bio na odsluženju vojnog roka skraćuje se radni vijek za onoliko vremena koliko je proveo na odsluženju vojnog roka.

Kontrolni pregled

Zakonom se uvodi obavezan kontrolni pregled korisnika prava, najkasnije u roku od tri godine od dana utvrđivanja invalidnosti, osim u slučajevima propisanim opštim aktom Fonda.

Određivanje visine pune invalidske penzije

Visina invalidske penzije određuje se na način kako se određuje visina starosne penzije, pa ćemo navesti samo specifičnosti koje se odnose na način njenog određivanja, u odnosu na određivanje visine starosne penzije.

Određivanje visine invalidske penzije

Invalidska penzija zbog potpunog gubitka radne sposobnosti, koji je prouzrokovan povredom na radu ili profesionalnom bolešću, određuje se u visini starosne penzije koja bi osiguraniku pripadala za 40 godina penzijskog staža.

Ako je potpuni gubitak radne sposobnosti prouzrokovan povredom van rada ili bolešću, prilikom određivanja visine invalidske penzije kod utvrđivanja ličnih bodova, ako osiguranik nije navršio 60 godina života, njegovom penzijskom stažu dodaje se penzijski staž - radi povoljnijeg izračuna penzije.

Dodati staž se računa od starosne dobi osiguranika na dan nastanka invalidnosti do navršenih 55 godina života u trajanju od dvije trećine tog razdoblja, a od 55 do 60 godina života u trajanju od jedne polovine, s tim što se staž može dodati najviše do 40 godina.

Određivanje visine pune invalidske penzije

Osiguranik koji je navršio staž osiguranja sa uvećanim trajanjem, po osnovu kog mu se snižava starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju, prilikom određivanja invalidske penzije za slučaj povrede van rada, odnosno bolesti, snižava se i starosna granica do koje se dodaje penzijski staž, za period koliko se po onovu navršenog staža osiguranja sa uvećanim trajanjem snižava starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju.

Osiguraniku koji ispunjava uslove za sticanje prava na invalidsku penziju u pogledu penzijskog staža kod koga je invalidnost prouzrokovana djelimično povredom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelimično bolešću ili povredom van rada određuje se jedna invalidska penzija koja se sastoji od srazmjernih djelova određenih po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti, odnosno po osnovu bolesti ili povrede van rada prema njihovom uticaju na ukupnu invalidnost, s tim što tako obračunata penzija ne može iznositi više od penzije određene za 40 godina penzijskog staža.

Određivanje visine djelimične invalidske penzije

Djelimična invalidska penzija određuje se u visini od 75% iznosa pune invalidske penzije.

Novčana naknada za tjelesno oštećenje

Pravo na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje stiče osiguranik kod koga nastupi tjelesno oštećenje prouzrokovano povredom na radu ili profesionalnom bolešću koje iznosi najmanje 50%.

Pravo na porodičnu penziju po osnovu nesposobnosti za rad i nesposobnosti za samostalan život i rad

Pored prava na invalidsku penziju i novčanu naknadu za tjelesno oštećenje koja su lična prava, pravo na porodičnu penziju je izvedeno pravo članova porodice od umrlog korisnika, odnosno osiguranika.

Pored prava na penziju koje se priznaje po osnovu godina života i školovanja pravo na porodičnu penziju se može ostvariti i po osnovu nesposobnosti . Pravo po ovom osnovu ostvaruju:

- bračni drug umrlog osiguranika odnosno korisnika koji do njegove smrti ili u roku od jedne godine postane nesposoban za rad

- udovac, odnosno udovica kog kojeg u toku obavljanja roditeljske dužnosti nastupi nesposobnost za rad.

Pravo na porodičnu penziju po osnovu nesposobnosti za rad i nesposobnosti za samostalan život i rad

U oba ova slučaja pravo se zadržava trajno navršenjem 52 godine života.

-dijete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada dok traje nesposobnost za samostalan život i rad, nastala do uzrasta do koga se djeci obezbjeđuje pravo na porodičnu penziju, kao i posle tog uzrasta ako ga je osiguranik, odnosno korisnik od kojeg se izvodi pravo izdržavao do svoje smrti.

Izuzetak od gore navedenih postupka ostvarivanja prava na porodičnu penziju je ostvarivanje prava invalidnog djeteta kod kojega je utvrđena ometenost u razvoju. Ova lica pravo ostvaruju direktno bez predhodno provedenog postupka vještačenja

HVALA NA PAŽNJI !